

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/17-18/
Podgorica, 24. maj 2017. godine

INFORMACIJA
O UČEŠĆU ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE NA
PRESS KONFERENCIJI NA KOJOJ JE ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE PREDSTAVIO IZVJEŠTAJ O USLOVIMA RADA SLUŽBENIKA
OBEZBJEĐENJA I TRETMANA U ZAVODU ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA,
održanoj 19. maja 2017. godine u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode: dr Suad Numanović, Mirsad Murić i mr Mihailo Anđušić učestvovali su na Press konferenciji na kojoj je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore predstavio Izvještaj o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija.

Press konferencija je održana 19. maja 2017. godine u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u Spuzu.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je saopštio da je povod za izradu Izvještaja bio veći broj pritužbi službenika Sektora obezbjeđenja i Sektora za tretman u kojima su se žalili na uslove rada i negodovali da su zapostavljeni i nejednako tretirani u odnosu na druge srodne službe za sprovođenje zakona. Takođe, zabilježen je i veći broj njihovih obraćanja upravi Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija. Zaštitnik je saopštio da je Izvještaj uradio kao Nacionalni preventivni mehanizam, što nije identično sa klasičnim postupanjem Ombudsmana, jer je u ovom postupanju akcenat na prevenciji torture, unapređenju uslova i uspostavljanju humanog odnosa prema osobama koje borave u zatvorskom sistemu. Takođe, akcenat je na partnerskom odnosu i međusobnom povjerenju sa Ministarstvom pravde i Zavodom za izvršenje krivičnih sankcija.

Radi neposrednog sagledavanja realnih uslova Zaštitnik je formirao poseban tim iz Nacionalnog preventivnog mehanizma koji je u periodu od početka jula do početka novembra 2016. godine obavio posjete ZIKS-u. Tim zadužen za sagledavanje stanja u ovoj oblasti je obavio razgovor sa upravom ZIKS-a i upravama organizacionih jedinica, obišao sve prostorije Zatvora u Podgorici i Bijelom Polju, prikupio zvanične podatke, izvršio uvid u evidencije i razgovarao sa službenicima ova dva sektora. Zaštitnik je istakao da je stanje sagledano na objektivnan način. Ocijenio je da se ne može očekivati zdrav i human zatvorski sistem ukoliko službenici obezbjeđenja i tretmana- dva ključna sektora u ZIKS-u nemaju zadovoljavajuće i adekvatne uslove rada, jer bez takvih uslova ne može se očekivati njihov maksimalni profesionalizam i posvećenost.

Predstavljajući statističke podatke, Baković je naveo da je u Sektoru za obezbjeđenje u novembru 2016. godine bilo zaposleno 370 službenika, od čega 35 žena, odnosno 9,45 %, a u Sektoru za tretman 40 službenika od čega 31 žena, odnosno 77,5 %. Dana 10. oktobra 2016. u ZIKS-u je bilo 1.247 zatvorenih i pritvorenih lica. Kada se uporede podaci o broju zaposlenih i broju zatvorenika može se zaključiti da broj zaposlenih u odnosu na veličinu zatvorske populacije ne prati standarde u ovoj oblasti. Ne samo da popunjenost nije izvršena u skladu sa važećim Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji, već je to nedovoljan broj i po standardima Komiteta za prevenciju torture.

Prema riječima Zaštitnika, poslovi ovih službenika spadaju u jedne od najzahtjevnijih sa psihološkog i emocionalnog stanovišta i posebno su stresni. Zaštitnik je naveo da službenici Sektora za tretman smatraju da njihov rad nije jednako vrednovan. S vremena na vrijeme kod

zaposlenih službenika u ova dva sektora stiče se utisak nezadovoljstva, apatije i pesimizma, kao i sindrom sagorijevanja, nedostatak inicijative i entuzijazma.

Po ocjeni Zaštitnika, u Sektoru za tretman i Sektoru za obezbjeđenje ZIKS-a rade kvalifikovani službenici. Zapažena je velika posvećenost uprave i svih zaposlenih u ZIKS-u u postupanju sa ovom ranjivom kategorijom lica koji su tu prinudno smješteni.

Zaštitnik je posebnu pažnju posvetio zaposlenima u 12 osmatračnica i ocijenio da je tu krajnje nezadovoljavajuće stanje. Naglasio je da su osmatračnice neadekvatne za boravak od 12 sati, jer su uslovi loši bez obzira na određene adaptacije. Posebno je teško ljeti kada su temperature do 40 stepeni. Postoje klime, ali na prostoru od jednog i po do dva metra kvadratna pod klimom je teško raditi, jer vazduh iz klime ide direktno u vrat i leđa službenika. Takođe, nije obezbijedena pijaća voda na dohvat ruke.

Međutim, Zaštitnik je ukazao i na pozitivan primjer u Zatvoru u Bijelom Polju gdje je novom organizacijom napravljen značajan pomak, pa službenici više ne borave po 12 sati na tim mjestima, već po četiri sata nakon čega se rotiraju na druge pozicije.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je podsjetio da se u kontinuitetu borimo za prava osuđenih lica kako bi im se, u skladu sa međunarodnim standardima, obezbijedili humani uslovi, a sa druge strane, lica koja se bave njihovom bezbjednošću nemaju takve uslove za rad. Dobro je što zatvorenici imaju adekvatne uslove, ali zadovoljavajuće uslove treba obezbijediti i zaposlenima. Mišljenja je da se treba boriti i za bolje zarade zaposlenih, posebno ako se uporede sa ostalim zaposlenim u javnom sektoru. Zaključio je da su za promjenu stanja u ovoj oblasti potrebna značajna novčana sredstva koja treba da uloži cijela društvena zajednica i da od Vlade treba zahtijevati veća novčana sredstva.

Direktor Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija Miljan Perović je saopštio da stanje prikazano u Izvještaju Zaštitnika Upravu ZIKS-a nije iznenadilo, jer i oni to primjećuju u svakodnevnom radu i konstatuju u njihovim godišnjim izvještajima. Izvještaj je ocijenio objektivnim, realnim, potkrijepljenim činjenicama i isti će ZIKS-u, Ministarstvu pravde i Vladi Crne Gore koristiti kako bi planskim radom probleme sveli na najmanju moguću mjeru, a sve u cilju stvaranja boljih uslova za zaposlene.

Saopštio je da je Aktom o sistematizaciji predviđeno da u ZIKS-u radi 566 lica, a trenutno ih je 479. Direktor je naglasio da bi i svih 566 lica bilo malo u odnosu na ukupnu situaciju i aktivnosti koje se preduzimaju u oblasti bezbjednosti, tretmana, zdravstvene zaštite i drugih servisa koje pružaju. Tokom prošle godine u okviru Twinning projekta analizirali su koji broj službenika je angažovan za približan broj zatvorske populacije u zemalja Evropske unije. Od 15-ak zemalja članica Evropske unije sa kojima su imali komunikaciju dobili su podatak da je u prosjeku 0,6 službenika angažovano na jednog zatvorenika. U toku kalendarske godine u ZIKS-u prosječno boravi 1200-1300 zatvorenika, pa je jasno da je potreban veći broj zaposlenih u ZIKS-u. Podsjetio je da je Strategijom za izvršenje krivičnih sankcija za period 2017-2021. godina i pratećim Akcionim planom prepoznata potreba faznog popunjavanja radnih mjesta u ZIKS-u. U toku 2017. planiran je prijem do 20 novih službenika i u toku je javni oglas za 12 radnih mjesta. Istakao je da su u poslednjih nekoliko godina u Službi tretmana i obezbjeđenja zaposlili mlade ljude koji su posvećeni poslu, što rezultira poboljšanjem stanja.

Komentarišući sindrom sagorijevanja, ocijenio je da su poslovi zaposlenih u ZIKS-u među najstresnijim u državnoj upravi zbog ambijenta u kojem djeluju i osoba sa kojima rade. S tim u vezi, službenici pohađaju specijalističke obuke iz psihologije, a biće i popunjena određena radna mjesta kako bi se zaposlenima pružila podrška. 2016. je oko 30 službenika ZIKS-a pohađalo seminare iz oblasti psihologije i psihijatrije.

U vezi sa zaradama zaposlenih u ZIKS-u, saglasan je da zbog težine poslova, država treba da stavi veći fokus na njihove službenike. Podsjetio je da je prošle godine službenicima obezbjeđenja koji čine oko dvije trećine ukupnog broja zaposlenih značajno povećana zarada. Očekuje da će i u Sektoru za tretman i zdravstvenu zaštitu, kroz komunikaciju sa Sindikatom i

Ministarstvom pravde uspjeti da povećaju zarade. Uniforma za službenike se obezbjeđuje redovno, a u toku je tender za ljetnje djelove garderobe. Rade na obnavljanju voznog parka, četiri vozila su kupili krajem prošle godine, a ove godine očekuju još tri.

Saglasan je da osmatračnice i uslovi rada u njima ne zadovoljavaju standarde, pa su radi unapređenja stanja budžetom za ovu godinu opredijelili oko 60.000 eura. Tim povodom je pripremljena specifikacija, očekuju raspisivanje tendera u toku sledeće sedmice, a prije kraja ove godine situacija će biti riješena. Pojasnio je da su službenici provodili veliki broj sati na osmatračkim mjestima zbog nedostatka zaposlenih i dodao da je pripremljen novi Pravilnik o vršenju poslova Službe obezbjeđenja kojim se propisuje da službenik obezbjeđenja na osmatračkom mjestu ne može biti duže od četiri sata.

Direktor ZIKS-a je saopštio da Zavod ne može sam da se bori sa svim tim izazovima i naglasio da u praksi imaju punu podršku resornog Ministarstva pravde i Vlade Crne Gore.

Na samom kraju, direktor Perović je pozdravio odluku Ombudsmana da Izvještaj predstavi u ZIKS-u ocjenjujući da je to još jedan oblik otvaranja ZIKS-a prema javnosti kako bi se realno sagledala poboljšanja u njemu, ali i postojeći problemi.

Poslanik dr Suad Numanović, član Odbora za ljudska prava i slobode je pohvalio Izvještaj, uz očekivanje da će doprinijeti otklanjanju ukazanih nedostataka i daljem poboljšanju uslova. Ocijenio je da je u ZIKS-u poslednjih nekoliko godina evidentan napredak. S druge strane, prisutan je kadrovski deficit, ne samo u broju, već i kvalitetu zaposlenih, zbog čega je neophodno napraviti vezu sa tržištem rada i obrazovnim institucijama. Smatra da zaposlenima treba omogućiti kontinuirane edukacije što će doprinijeti i unapređenju njihovog rada i cijelog sistema. Postoji prostor za dodatno zapošljavanje velikog broja novih lica u ZIKS-u zbog čega bi prethodno trebalo edukovati što veći broj lica za obavljanje ovakvih poslova. Osvrnuo se i na oblast zdravstvene zaštite navodeći da ZIKS ne treba da formira svoj zdravstveni sistem, već da se iskoristi postojeći na primarnom i sekundarnom nivou, sa kojim saradnja treba da bude ojačana potpisivanjem odgovarajućih memoranduma. Posao u ZIKS-u je stresan i jasno je da službenici ne mogu da rade po 12 sati zbog čega se mora utvrditi određena dinamika rada.

Poslanik Numanović je zaključio da je za rješavanje aktuelnih problema potreban multidisciplinarni pristup. Neophodno je da učestvuju svi organi vlasti, ali i svi građani kako bi se stanje poboljšalo. Očekuje da će se realizacijom preporuka Zaštitnika u kratkom vremenskom periodu još više unaprijediti rad ZIKS-a kako bi iz te ustanove izlazili ljudi koji više neće biti problem u zajednici.

Direktor Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija Miljan Perović je saopštio da su Planom rada za 2017. godinu prepoznali potrebu saradnje sa Policijskom akademijom i Univerzitetom Crne Gore kako bi edukovali i dodatno obučili kadar koji im nedostaje.

Predsjednik Sindikata ZIKS-a Predrag Spasojević je zahvalio instituciji Zaštitnika koja se bavila njihovim problemima i pozvao predstavnike drugih institucija da krenu koracima Zaštitnika i dođu u Zavod, uvjere se u stanje i uključe u rješavanje njihovih problema.

Zaštitnik je ocijenio da ne postoji bolje mjesto u Crnoj Gori gdje bi ovaj Izvještaj trebalo predstaviti, jer isti treba razmotriti zajedno sa upravom ZIKS-a, sindikatom i zaposlenima. Saopštio je da dobro odabran kadar u bilo kojoj instituciji nije garancija da će posao biti kvalitetno odrađen i da će zaposleni posvećeno raditi ukoliko im se ne obezbijede adekvatni uslovi. Ni Zaštitnik nije znao u kakvim uslovima rade službenici ZIKS-a dok nijesu odlučili da se time detaljno bave. Dodao je da zaposleni u instituciji Zaštitnika imaju izvrsne uslove za rad i da licima koji rade veoma odgovoran posao u ZIKS-u treba obezbijediti dobre uslove. Podsjetio je i da su dva slučaja bjekstva zatvorenika iz ZIKS-a bacili sjenku na ukupne napore koji su preduzeti na unapređenju zatvorskog sistema.

Na osnovu nalaza istraživanja, Zaštitnik je Ministarstvu pravde - Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija uputio Preporuke da obezbijede potreban broj izvršilaca u Službi obezbjeđenja, shodno utvrđenoj sistematizaciji, kontinuirane zdravstvene preglede službenika

i psiho-socijalnu podršku zaposlenima. Preporučeno je unapređenje materijalnih i tehničkih uslova za rad službenika, zamjena dotrajalog kancelarijskog namještaja i nabavka nedostajućeg, kao i da se obezbijede posebne prostorije sa potrebnim mobilijarom za dnevni odmor službenika i nedostajuća uniforma.

Takođe, Ombudsman je ukazao i na potrebu povećanja broja realizatora tretmana u Sektoru za tretman i resocijalizaciju osuđenih lica, u skladu sa aktom o sistematizaciji. Preporučeno je i da se obezbijede posebne prostorije za rad sa zatvorenicima, službenicima Sektora za tretman i da se organizuju edukacije u skladu sa realnim potrebama u praksi.

Zaštitnik je saopštio da će insistirati na realizaciji Preporuka, a Izvještaj će dostaviti i Odboru za ljudska prava i slobode kako bi isti bio razmotren do nivoa Odbora. Izrazio je posebnu zahvalnost poslanicima koji su prisustvovali prezentaciji Izvještaja i time pokazali da ih interesuje stanje u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković